

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психології, педагогіки і туризму

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: «Аналіз рекреаційного потенціалу Київської області»

Допущено до захисту
«__» _____ 2021 року

Студентки групи Т 02–17
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Туристичне обслуговування
за спеціальністю 242 Туризм
Довгулі Марини Олександрівни

Завідувачка кафедри
психології, педагогіки і туризму

Науковий керівник: к.і.н., доц.
Зінченко В.А., доцент кафедри
психології, педагогіки і туризму

_____ д-р. пед. наук, проф. Матвієнко О. В.
(підпис)

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ОСНОВИ АНАЛІЗУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЙ.....	7
1.1 Сутність теоретичних основ.....	7
1.2 Складові рекреаційного потенціалу.....	18
1.3 Методи дослідження рекреаційного потенціалу.....	21
РОЗДІЛ 2 ПРИРОДНИЧО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	24
2.1. Природні чинники та їх вплив на розвиток області.....	24
2.2. Аналіз ресурсного потенціалу та його вплив на розвиток туризму.....	30
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ТА ЇХ ПРАКТИЧНА ЗНАЧЕМІСТЬ ДЛЯ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ.....	38
3.1. Історико-культурний рекреаційний потенціал території.....	38
3.2. Існуючі форми туризму в Київській області – практичний наслідок рекреаційного потенціалу.....	44
ВИСНОВКИ.....	53
РЕЗЮМЕ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	63

ВСТУП

Рекреаційний потенціал України – це фактично матеріальна та нематеріальна спадщина, яка дісталась нам у спадок від наших предків. Від його об'ємів і цінностей залежить розвиток туризму. Київська область не є виключенням.

Сучасний етап розвитку України можна описати, як кардинальну перебудову господарства, це пояснюється стрімким розвитком зростання економіки регіональних господарств та залучення нових ресурсів та збільшення потенціалу. Іноді неефективне використання наявного потенціалу на територіях України стає причиною втрати можливостей для розвитку.

В зв'язку з цим актуальним стає оцінювати наявний рекреаційний потенціал адміністративно-територіальних одиниць України, та розробки нових напрямків в туризмі та зростання його популярності.

Аналіз потенціалу територій є головною складовою в забезпеченні сталого та динамічного розвитку туризму, як на регіональному, так і на національному рівні. Неможливо залучити інвесторів до розвитку туризму в країні без оптимізації господарський рекреаційних комплексів. Сучасні умови ринку потребують комплексного аналізу потенціалу, саме це створює фундамент для реалізації та застосування ресурсів за природокористуванням.

Київська область є відносно новим регіоном який стрімко розвивається, це поштовхом для розвитку рекреаційної діяльності на території.

Дослідження рекреаційного комплексу Київської області має велике значення. Виникає збільшення рекреаційних потреб населення, та внаслідок цього виникає багато питань пов'язаних з аналізом природно-рекреаційного та історико-культурного потенціалу території, щоб якомога оптимально задовільнити потреби в рекреації, як вітчизняних так і закордонних туристів.

Рекреаційний потенціал – це поєднання компонентів природи, і культурних цінностей, що виступають, як умова задоволення рекреаційних потреб людини. Виділяють два типи рекреаційних ресурсів: природні та історико-культурні. Кожний з них відіграє певну роль у формуванні галузевої і територіальної організації рекреаційних комплексів.

Рекреаційний потенціал території є частиною природного потенціалу, який можна розглядати як здатність природного середовища сприяти відпочинку і відновленню сили людини. Рекреаційне використання природних ресурсів в своїй суті є соціально обумовленим процесом, який постійно збільшує рекреаційні потреби населення та викликає необхідність вирішення багатьох питань, пов'язаних з визначенням характеристик природно-рекреаційного та історико-культурного потенціалу.

Розвиток рекреації являє собою доступність до загального користування для всього населення. Наявний багатий потенціал відкриває великі можливості для розвитку всіх видів рекреаційного туризму регіону. В цьому і полягає актуальність дослідження рекреаційного потенціалу регіону.

В свій час проблеми та перспективи розвитку рекреаційного потенціалу України досліджували багато вчених, відомі роботи таких авторів як: М.В.Багрова, О.М.Ігнатенка, О.О.Бейдика, В.І.Азара та інші.

Саме зазначені обставини визначили тему і зміст роботи наукового дослідження.

Метою дослідження проаналізувати рекреаційний потенціал Київської області. Та дослідження сучасного стану рекреаційного потенціалу території Київської області, аналіз його використання.

Об'єктом дослідження є рекреаційний потенціал Київської області.

Предметом дослідження є природній та історико-культурний потенціал території.

Для даного дослідження були поставлені наступні завдання:

- Проаналізувати теоретичні та методологічні засади рекреаційного потенціалу;
- Аналіз природніх чинників та їх вплив на розвиток туризму Київської області;
- Проаналізувати практичну значимість рекреаційного потенціалу для туризму.

Практичне завдання цього дослідження полягає в поглибленні наукової бази, систематизація нових рекреаційних шляхів.

Структурно робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел, резюме та додатків.

РОЗДІЛ 1 ОСНОВИ АНАЛІЗУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЙ

1.1. Аналіз теоретичний основ

На сьогодні індустрія туризму та рекреації має розвинену структуру та є однією з найбільш розвинених та прибуткових галузей господарства в світі. Завдяки туризму створюються нові робочі місця, підвищується якість життя місцевого населення і загалом соціально-економічний стан країн або окремих регіонів. Туризм стимулює множинний розвиток всіх сфер життя людини, разом з рекреаційними ресурсами розвивається: транспорт, інфраструктура, виробництво місцевих товарів, гостинне та ресторанне господарство, сфера послуг, тощо.

«Потенціал» - це не тільки і не просто кількість ресурсів, а й закладена в них можливість розвитку системи в заданому напрямку. Можливості повинні бути реалізовані [1].

Багатогранність поняття «потенціал» пояснюється різноманіттям об'єктів, до яких воно застосовується. Головне, що об'єднує різні потенціали, полягає в тому, що практично всі вони містять певну сукупність можливостей чи здібностей в тій сфері, де застосовується те чи інше визначення. Варто зазначити: в більшості визначень вказується, що вся сукупність наявних можливостей спрямована на досягнення певних цілей. Таким чином, визначення «потенціал» означає наявність прихованих можливостей, або спроможність діяти та розвиватися у певних сферах.

У науковій літературі часто можна зустріти ототожнення понять «потенціал» та «ресурси».

Так, наприклад, академік Л. І. Абалкін зазначає, що «потенціал» (економічний, підприємницький, виробничий) – це узагальнена, збірна характеристика ресурсів, прив'язана до місця та часу [6, с.24].

В. М. Архангельський під потенціалом розуміє засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети або розв'язання певної проблеми, тобто сукупність реальних нагромаджених ресурсів [17, с. 6].», так згідно закону України про туризм:

Також варто зазначили значення поняття «турист»:

- «Турист» – це особа яка виконує подорож країною понад 24 години, в зазначений термін та здійснює оплату за свій відпочинок.

Це має конкретну сутність. Турист відпочиває в зоні курорту чи області та користується туристичними послугами таким як: розміщення, використовує послуги сфери гостинності та хачування. Туристи отримують задоволення та відновлюють свої сили та оздоровлюються. Тому рекреація – це сукупність конкретних ресурсів, які можуть використовуватись в туризмі.

Принциповою відмінністю між поняттями «ресурси» і «потенціал» є те, що ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, а потенціал окремого підприємства, суспільства в цілому невіддільний від суб'єктів діяльності. Тобто «потенціал», окрім матеріальних і нематеріальних засобів, включає здібності працівника, колективу, підприємства, суспільства в цілому до ефективного використання наявних коштів або ресурсів [21].

У цілому пропонується підтримувати підхід, що розмежовує поняття «туристичні ресурси» і «туристичний потенціал», та розглядати їх з позиції

можливості й здібності суб'єктів туристичної діяльності використовувати ресурси в якості потенціалу. Можна зробити висновок, що формування туристичного потенціалу регіону обумовлено можливістю використання туристичних ресурсів в організації і розвитку туристичної діяльності на певній території. Здатність суб'єктів туристичної діяльності ефективно використовувати туристичний потенціал регіону забезпечуватиме успішний розвиток як суб'єктів туристичної індустрії, так і регіону. Таким чином, можна стверджувати, що кожен регіон на основі аналізу туристичних ресурсів формує туристичний потенціал, релевантний можливостям суб'єктів туристичної діяльності використовувати туристичні ресурси регіонів. Туристичний потенціал сприяє підвищенню привабливості території для туристів, а туристичні регіони – перспективними [11].

Необхідно зазначити те, що чим більше країна чи регіон відома на туристичному ринку, тим більше популярна серед відвідувачів, в цьому є позитивний момент, не тільки в прибутках від туризму, але й в міжнародній комунікації – це сприяє збереженню традицій та звичаїв регіону, аутентичних промислів, збереженню природної та культурної спадщини завдяки постійному оновленню.

Дослідження рекреаційного потенціалу висвітлені у напрацюваннях багатьох зарубіжних та відчизняних авторів, таких як - Пижової О.А, Святохо Н.В, Крупочкіна Є.П, Дунец А.Н, та інші.

Доцільним буде проаналізувати визначення «потенціал». Потенціал (у перекладі латинської «potentialis») – означає «спроможний бути» [26].

Долідники по різному досліджують поняття туристсько-рекреаційному потенціалу, це висловлення дуже вдало описує сукупність всіх рекреаційних ресурсів, так як туристичний потенціал показує належність до туризму,

а рекреаційний відкреслює те, що сприяє відновленню сил туриста на територіях. Це і є найголовнішим в задоволенні потреб туриста, як з ціллю оздоровлення та в ділових цілях.

В таблиці наведено приклади з наукового тлумачного словника (Таблиця 1.1.)

№	Визначення	Автор та джерело
1.	Туристично-рекреаційний потенціал - сукупність пов'язаних з певним об'єктом (територією) природних і рукотворних тіл та явищ, а також умов, можливостей і засобів, придатних для формування туристичного продукту та здійснення відповідних турів, екскурсій, програм.	Дроздов А. В. [8]
2.	Туристично-рекреаційний потенціал – це сукупність туристично-рекреаційних ресурсів, їх територіальних поєднань і умов, що сприяють задоволенню потреб населення в туристичній та рекреаційній діяльності.	Шабаліна Н. В. [30]
3.	Під туристично-рекреаційним потенціалом території розуміється вся сукупність природних, культурно-історичних, соціально-економічних, геополітичних та інших передумов для організації рекреаційної діяльності на певній території. Під туристично-рекреаційним потенціалом території розуміється наявність на ній певних унікальних або, принаймні, цікавих не тільки для місцевих жителів об'єктів.	Ніколаєнко [28]
4.	Туристично-рекреаційним потенціалом території називають відношення між фактичною і гранично можливою чисельністю туристів, яка визначається виходячи з наявності туристично-рекреаційних ресурсів. Туристично-рекреаційний потенціал – це здатність території прийняти певну (граничну) кількість туристів (рекреантів), при якій не відбувається порушення стану природної та екологічної рівноваги	Кусков А. С., Лисікова О. В. [14]
5.	Туристично-рекреаційний потенціал – здатність наявних туристично-рекреаційних ресурсів регіону приносити доходи різним економічним суб'єктам у певний період часу.	Козирев В. М. [13]
6.	Туристично-рекреаційний потенціал – сукупність якісних та кількісних характеристик природних, історико-культурних та інших ресурсів території, а також її туристичної інфраструктури, що впливають на розвиток туризму та рекреації.	Гуляєв В. Г., Селіванов І. А. [6]

Таблиця 1.1. Визначення туристично-рекреаційному потенціалу від різних авторів за науковим тлумачним словником

7.	Сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих один з одним потенціалів регіону, які використовуються в туристичній діяльності, а також нових, сформованих у процесі цієї діяльності та використовуваних чинників виробництва регіону.	Севастьянова С. А. [25]
8.	Туристично-рекреаційний потенціал території формують ті ресурси, які на сьогоднішній день використовуються, а також ті, які через низку об'єктивних соціально-економічних причин недоступні, але можуть бути використані за певних умов. Туристично-рекреаційний потенціал включає два поняття, які нерозривні та взаємодоповнюють одне одного: рекреаційний потенціал, як природну складову, тобто ступінь здатності території позитивно впливати на фізичний, психічний та соціально-психологічний стан людини під час відпочинку, та туристичний потенціал – культурно-історичну спадщину – як антропогенну складову, а також певні ландшафтні комплекси, де відбувається туристична діяльність, знаходяться окремі природні або антропогенні туристичні об'єкти, які відвідуються туристами, зокрема музеї, пам'ятки культури, архітектури, археології, традиції населення, народні промисли тощо.	Дугчак С.В. [10]

Продовження таблиці 1.1. Визначення туристично-рекреаційному потенціалу від різних авторів за науковим тлумачним словником

Це поняття також трактують як «приховані можливості», які в господарській практиці завдяки праці можуть стати реальністю. У Великій російській енциклопедії основою поняття «потенціал» вважається латинське слово «*potentia*», яке означає «засоби, запаси, джерела, які є в наявності та можуть бути мобілізовані, приведені в дію, використані для досягнення певних цілей, здійснення плану; вирішення будь-якого завдання; можливості окремої особи, суспільства, держави в певній галузі»[16].

Потрібно зазначити, що дослідження та вивчення рекреаційного потенціалу регіону здійснюється за допомогою різних методів, таких як – системний, соціальний, регіональний, та історичний.

Системний підхід, допомагає дослідженню реалізувати цілу низку прийомів та методів, який в свою чергу дозволить повністю охопити об'єкт та визначити всі його функції.

Рекреаційному потенціалу регіону притаманні наступні якості:

- соціальна – направлена на забезпечення комфортних умов для життя місцевого населення та поліпшенню якості проживання, завдяки задоволенню рекреаційних потреб;
- орієнтована – тобто наявний матеріал повинен використовуватись цілісно та органічно вливатися в пріоритетні напрямки розвитку самого регіону або країни.

Це є досить принциповим моментом у визначенні складу рекреаційного потенціалу є його аналіз цілісно, як системи. Зарубіжний науковець Зорін І.В. в одній із своїх праць написав, що рекреаційна система сформована на трьох окремих підсистемах – це природа, народне господарство та суспільство – та містить в собі компоненти цих підсистем: технічні, матеріальні, енергетичні та трудові ресурси для забезпечення обслуговування та гостинності залузі туризму, природні туристичні ресурси та культурні туристичні ресурси [8, с. 52].

Інший російський вчений А.В.Дроздов пропонує для дослідження сукупного туристично-рекреаційного потенціалу виділяти дві основні компоненти:

- 1) природні й культурні ландшафти;
- 2) засоби та умови здійснення туристично-рекреаційної діяльності[9].

Але, на даний момент найпопулярнішим методом, найбільш повним та ємним є підхід вченого Святохо Н.В., за яким рекреаційний потенціал території розглядається, як сукупність чотирьох основних компонентів – природно-ресурсної, історико-культурної, економічної та соціальної, які взаємопов'язані й взаємодіють між собою [27].

Історико-культурний – економічна частина рекреаційного потенціалу території до її складу входять: інфраструктурні елементи (засаби розміщення, харчування, транспорт, дозвілля), фінансові (обсяг грошових коштів), інформаційні (організаційні, технічні та інформаційні можливості, які впливають на збереження виробництва, розповсюдженню та обробці інформації про рекреаційний потенціал регіони чи держави), інвестиційні (інвестування сфери туризму) та управлінські (формування та організація нарежних умов функціонування та розвитку індустрії туризму).

Природно-ресурсний – характеризується розвитком використання наявних на місцевості різних природних ресурсів, та здатність виробляти необхідну для себе продукцію.

Соціальний – включає в себе кваліфікованих працівників, які здатні здійснювати туристичну діяльність на території (рис. 1.2 Компонентний склад рекреаційного потенціалу території).

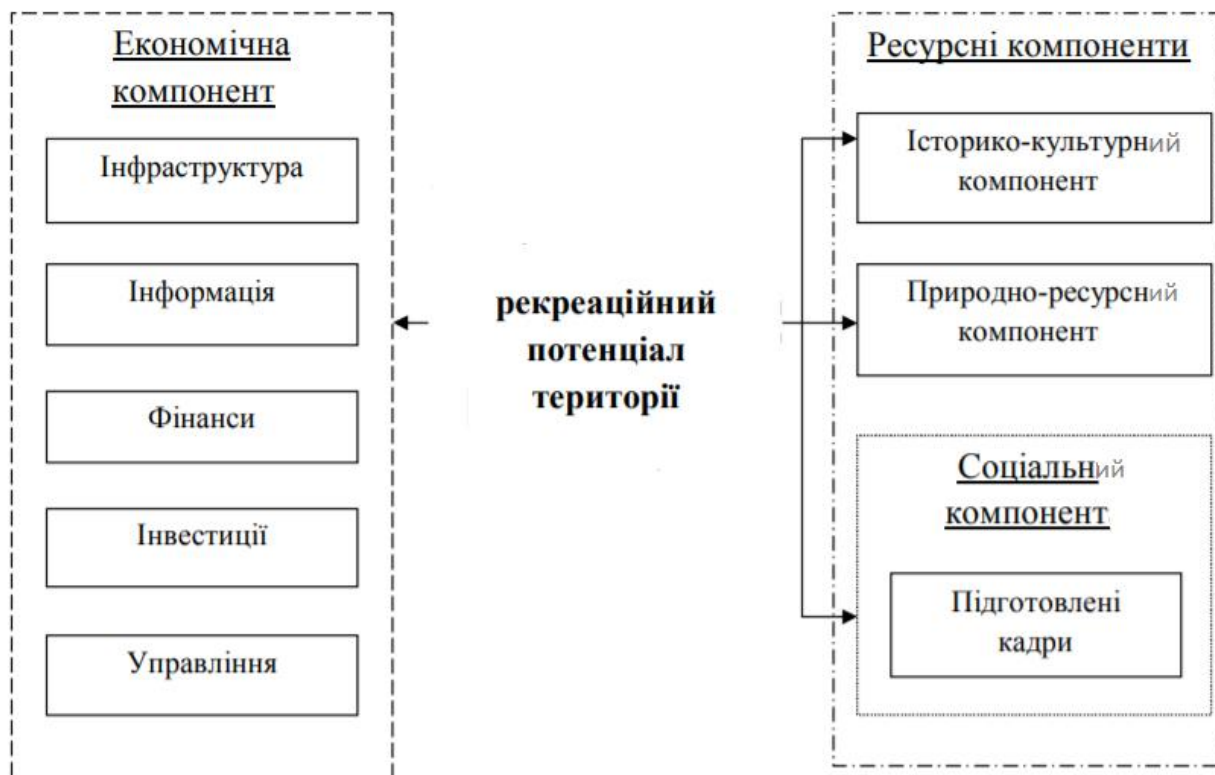

Рис. 1.2. Компонентний склад рекреаційного потенціалу території

Основою рекреаційного потенціалу є туристичні ресурси. Туристичні ресурси – це ресурси території, які задовільняють потреби туристів та використовуються в цілях оздоровлення, туризму та відпочинку. Завдяки наявності на території сприятливих кліматичних умов, різноманітних джерел, морів, океанів, особливих ландшафтів та історико-культурних пам'яток.

Для проведення аналізу оцінки рекреаційного потенціалу потрібно визначити показники потенціалу. Тому, показники для оцінки потенціалу природних ресурсів є:

- рекреаційна місткість території;
- потенціал природних ресурсів;
- ступінь освоєння природних ресурсів;
- освоєння туристичних ресурсів.

Показники потенціалу для історико-культурної спадщини є:

- насичення історико-культурними пам'ятками на місцевості;
- рівень значущості;
- теперішній стан та збереженість спадщини;
- інша цінність пам'яток, окрім історичної або культурної.

Інфраструктурні показники являють собою:

- достатня кількість місць для розміщення та варіативність категорій для туристів;
- прибуток від закладів розміщення, з урахуванням на місце;
- кількість працівників;
- кількість підприємств сфери гостинності (ресторани, готелі);

Інформаційні показники:

- засоби та кількість масової інформації та території;
- рівень розвитку масової інформації;
- спеціалізовані інформаційні продукти для сфери туризму.

Фінансові показники:

- державне фінансування задля покращення умов для туризму в регіоні;
- кошти туристів за послуги;
- фінансування заходів.

Інвестиційні показники:

- кількість інвестицій у рекреаційну сферу;
- інвесторські кошти спрямовані на розвиток туризму та рекреації в регіоні;
- інвесторські кошти, які виділяються на будівництво та створення нових господарств індустрії туризму.

Управлінські показники:

- стабільність та надійність системи управління в туризмі;
- документи та інші нормативно-правові акти, які регулюють роботу рекреаційної діяльності регіону;
- справність, оперативність та надійність системи управління;

На сучасному етапі дослідження аналізу рекреаційного потенціалу регіону в зв'язку з стрімким розвитком суспільства та загалом населення питання по визначенню потенціалу туристичного регіону стають складнішими. Це пояснюється значними відмінностями між країнами та їх міжрегіональними відмінностями та різними суб'єктами управління в сфері рекреації та туризму. Тому як туристичні ресурси – задовільняють потреби туристів, як в оздоровленні так і у відпочинку, а натомість рекреаційний потенціал – це сукупність місць на території регіону таких як – історико-культурні пам'ятки, ландшафти та сприятливі кліматичні умови – це вже мінімальний рівень для розвитку рекреаційного потенціалу на території. Також люди від'їжджають за межі своїх населених пунктів задля релаксування навіть за відсутності комфортабельних умов[16].

1.2. Складові рекреаційного потенціалу

Саме туристичні ресурси є об'єктами попиту та інтересу серед туристів, на цьому ґуртується цільове та раціональне використання туристичних та рекреаційних ресурсів в індустрії туризму. Сукупність різних туристично-рекреаційних ресурсів необхідні для розвитку туризму в регіоні. Деякі фахівці сдверджують, що рекреаційні ресурси не можуть існувати, без певних ознак:

- 1) турист, який буде їх використовувати;
- 2) точно зазначене місце де вони будуть використовуватись та зможуть розміститись;
- 3) вийняткові особливості.

Так як ресурси досить різномантні та багатоскладові, виникає питання про необхідність їх класифікації, професор О.О. Любіцева [15].

Вона узагальнила вже існуючі методи та підходи до класифікації рекреаційних ресурсів за:

- 1) предметною сутністю ресурсу;
- 2) за характером використання;
- 3) атрактивністю;
- 4) унікальністю;
- 5) споживчою вартістю ресурсу.

Ресурси поділяються на різні види, вони і являють собою перспективність потенціалу в регіоні, вони представлені в наступних видах:

1. земляні, водні та лісові природні рекреаційні ресурси;
2. фінансові ресурси;
3. трудові ресурси;
4. інноваційні ресурси;

5. інформаційні ресурси;
6. сфера підприємницької діяльності. [18, с 118.]

Найвідоміша класифікація туристичних ресурсів, яка найбільш користується популярністю, належить польському науковцю М. Труасі. В основі його класифікацій лежить три групи рекреаційних ресурсів. Це ресурси які створені завдяки праці людей, та створені природним шляхом.

М. Труасі класифікує їх як:

1. природні ресурси: клімат, краєвиди, моря, океани, повітря, ліси, річки – від запропонував назву для цього підпункту, як «потенційний туристичний капітал».

2. ресурси створені працею людей, а саме: історично-культурна спадщина (музеї, історичні споруди, витвори мистецтва, тощо)

3. додаткові послуги, які створені в процесі розвитку туризму та рекреації на території завдяки людській праці, до цієї групи належать підприємства господарської діяльності та сфери гостинності (готелі, ресторани, тощо).

Отже, можна підвести підсумок і наголосити на тому, що класифікація ресурсів та потенціалу має дві структурні складові – це природна та антропогенна, які в свою чергу поділяються ще на низку підскладових. Природні ресурси є багатофункціональними та найпопулярнішими серед подорожуючих, так як сприяють відновленню життєвих сил та фізичного стану людей.

На природні рекреаційні ресурси припадає найбільша кількість туристів. Тобто для переважної більшості, наявність природних ресурсів на території є важливим моментом у виборі туру або подорожі. [12]

Природні ресурси – основа для туризму, включають в себе: клімат, водні, біологічна ресурси та рельєф. Багаточисленні функції природних ресурсів дають змогу бути засобом для відновлення та збереження фізичного, морального та духовного стану людини. Рекреаційний вплив передбачає більш тривале перебування туристів на території. Великим плюсом природних ресурсів є те, що вони мають здатність до самовідновлення, це пояснюється сезонністю – що є сприятливим для природних ресурсів, так як в міжсезонний період відбувається процес самовідновлення за рахунок меншої кількості та напливу туристів так як немає надмірного навантаження на відвідувану територію.

Антропогенні рекреаційні ресурси – це ресурси, які створені людиною. Завдяки цьому сформувалися напрями в туризмі – культурно-пізнавальний туризм, релігійний, діловий, тощо. Антропогенні туристичні ресурси характеризуються короткотривалим перебуванням на території, так як пізнавальний візит займає менш часу, аніж рекреаційний. Антропогенні туристичні ресурси, на відміну від природних, не мають самовідновлювальної здатності. Колись зруйновані або ушкоджені, вони повинні бути заново відновлені людиною шляхом різних технічних, реставраційних або будівельних заходів. Саме ця особливість обумовлює необхідність серйозних заходів щодо збереження й захисту цього виду ресурсу. Сезонність в цьому випадку повністю або майже відсутня.

Велике значення має і розташування туристичних ресурсів на території. Антропогенні рекреаційні ресурси розташовуються зазвичай в місті, або передмісті, на відміну від природних, які мають простороний розподіл і частіше за все розміщені за межами населених пунктів проживання людей. Цим обумовлюється і сезонність туризму в регіоні.

Важливою складовою у виборі дестинації для відпочинку серед туристів та туристичного контингенту, саме антропогенні ресурси приваблюють туристів з високим рівнем освіченості та культурою, які є також більш платоспроможними. Свідомість туристів зростає, а тому і зростають вимоги до туристичних послуг, територіальне розташування, географічні характеристики.

Природні та антропогенні ресурси є частиною природної та культурної спадщини людства. Кожен з них має своє територіальне розташування, характеристики і тд. Тобто це і є основою для формування туристичної пропозиції та самого продукту.

1.3. Практико-методологічний аналіз

Аналіз наявного рекреаційного потенціалу є першочерговим завданням для забезпечення розвитку та важливим питанням в галузі туризму, як в регіональному так і в національному масштабах. Аналіз рекреаційних ресурсів є підґрунтям для реалізації туристичної діяльності, коли реалізується рентабельний механізм. Сучасні умови туристичної сфери характеризуються комплексним аналізом туристичних ресурсів[2].

Проаналізуємо методи дослідження, які пропонують вчені. В різні роки вчені намагалися прийти до найбільш правильного методу дослідження. Спираючись на дослідження Ю.В.Шабардіної, потрібно провести діагностику через дві складові рекреаційного потенціалу: аналіз рекреаційної активності, через показники активності, та рекреаційні показники: історико-культурної спадщини та природню [30].

Л. М. Черчик та Н. В. Коленда пропонують досліджувати рекреаційний потенціал через п'ять його показників:

- природно-рекреаційну;
- фінансову;
- інфраструктурну;
- екологічну;
- трудову.

Автори пропонують робити прогнозування рекреаційного потенціалу [29].

Натомість В. Д. Безносок потенціал розглядає, як туристично-оздоровчий комплекс, та розбив його на такі фактори: культурні та історичні, археологічні та архітектурні, релігійні та природньо-рекреаційні ресурси та кліматичні, розвиток транспортної системи та матеріальної бази.[3].

У своєму дослідженні І. В. Давиденко визначає потенціал всіх ресурсів, які не тільки задовільняють психоемоційний стан туриста, а і який економічний потенціал становить ресурс для певної території [19].

Д.М. Стеченко пропонує аналізувати потенціал рекреаційних територій, як одне ціле з чітко визначеними територіальними межами. На першому етапі проаналізувати природні та історико-культурні компоненти потенціалу, а на другому саму структуру рекреаційного потенціалу [5].

Аналізи різних підходів оцінки рекреаційного потенціалу територій допомагає зробити деякі проміжні висновки. Звісно, що кожен з методів мають свої плюси та мінуси, більшість з них мають фрагментарний характер, тобто виділяють певні складові потенціалу. Таким чином можна виділити ключові ознаки рекреаційного потенціалу:

- Аналіз змісту та характеру інфопродукту, який поступає до потенційних туристів, а саме про регіон, місцевість, імідж, а також забезпеченість ключовими напрямками в регіоні.

- Ресурсний підхід, аналіз в межах методики до ресурсів які мають відношення до наявного рекреаційного потенціалу.

Тому, використання вищезазначених методів оцінювання та аналізу дасть можливість показати доцільні реалізації ресурсної складової та реалізації рекреаційної діяльності на території. А також нові можливості для її функціонування.

РОЗДІЛ 2 ПРИРОДНИЧО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Природні чинники та їх вплив на розвиток області

Київська область – область, яка сформувалась на базі столичного міста і на базі його впливу були сформовані потужні транспортно-інфраструктурні, виробничо-економічні, соціальні та логістичні зв'язки, що приваблює туристів саме до Київської області. Київська область розташована на півночі України, і є 8-ю за розмірами в країні. Область розташована в середньому басейні Дніпра та ділиться на Правобережну та Лівобережні частини. На сході межує з Чернігівською та Полтавською областями, на півдні та південному сході з Черкаською, на південному заході з Вінницькою областю, на півночі з Республікою Білорусь та на заході з Житомирською областями.

Природньо-рекреаційні ресурси Київської області поділяються на три основних частини (рис.2.1):

- Північна (Поліська низовина) – рельєф переважно слабохвилястий та рівнинний;
- Південно-західна та центральна (межі Придніпровської височини) – кристалічні породи визначають найголовніші риси гіпсометрії та особливості її ландшафтів, характерно чергування плоских вододілів з глибокими річковими долинами;
- Східна (Придніпровська низовина) – широка долина з системою надзаплавних терас.

Південно-західна частина області,
які центральна розташована на Придніпровській височині,

напівночі переважно заболочені рівнини Поліської низовини. Лівобережна та східна частина області лежить на заплавах і межах Придніпровської низовини.

Київська область розташована в надзвичайно красивій та первозданній місцевості. Вона користується популярністю для туристів, так, як наявний потенціал може задовільнити примхи туриста.

Ґрунтовий покрив Київської області досить різноманітний. Найпоширенішими є чорноземи, площа яких становить майже 50% площі орних земель регіону.

Загальна площа лісів Київської області становить близько 649 тис. га. Для північної частини області характерні масиви хвойних і мішаних лісів, південна частина значною мірою розорана, на тих ділянках, які не зазнали сильного антропогенного впливу, переважають широколистяні ліси.

Багатство видового складу пов'язане з тим, що область розташована на межі двох природних зон: північна частина розташована в зоні Полісся, південь області лежить у лісостеповій зоні. Природне середовище території Київщини протягом історичного часу відзначалося сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами.

На Київщині проводиться розробка, в основному, будівельних мінеральних матеріалів: граніту, грейсів, каоліну, глини, кварцового піску. Є невеликі поклади торфу.

Клімат є одним з найважливішим компонентом для здійснення рекреаційної діяльності. Саме завдяки сприятливим погодним умовам визначається загальна комфортність, організація оздоровлення та відпочинку. Клімат може суттєво вплинути на процес рекреації, зміна погодних умов може вплинути на рівень комфорту та загалом вплинути на вибір дестинації для відпочинку.

Взагалі клімат та туризм мають досить ключовий зв'язок. Несприятливі погодні умови знижують туристичний потенціал та приносять менше

прибутків. Також різкі зміни в погоді можуть вплинути на фінансові втрати туристичних господарств, наприклад як: дощове літо, чи менш сніжна зима.

Погода є домінантом у формуванні попиту та пропозиції в туристичній сфері. Саме завдяки цьому вирішується вид діяльності галузі туризму. Також відносно погодних умов і сезону формується режим дня. І треба враховувати вік подорожуючих для певного місяця, так як є люди в зоні ризику за медичними показаннями такі, як: літні люди, хворі та діти.

Розглянемо клімат Київської області та погодні умови.

Кліматичні показники безпосередньо впливають на види особливості розвитку рекреації і туризму.

Київська область має приємний на м'який, помірний континентальний клімат, а це означає, що літо тепле, в зима відносно не холодна та малосніжна. Середня температура в січні близько - 6 °С, а в липні +20°С. Сама така погода сприяє для комфортного відвідування регіону туристами, як літнього відпочинку, так і зимового.

Київщина знаходиться в помірно континентальній кліматичній зоні, має м'який та зволожений клімат. Середня температура повітря в середині

Рік	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII
-----	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	-------

зимового періоду становить -6 °С, а в літній період +19/+20°С (табл. 2.2)

2017	-4,9	-2,8	6,2	10,4	15,2	20,0	20,9	22,4	16,4	8,4	3,3	1,6	9,8
2018	-2,4	-3,8	-1,9	13,1	18,8	20,6	21,4	22,5	17,3	10,7	0,3	-2,2	9,5
2019	-4,5	0,6	5,1	10,6	17,0	23,6	19,8	20,7	15,9	11,1	4,6	2,7	10,6
2020	0,8	2,5	6,5	9,9	12,4	21,7	21,9	21,4	18,4	12,5	3,8	-0,5	10,9

Табл 2.2. Середні місячні температури повітря Київської області за останні 4 роки

Київська область розташована у межах двох природничих зон – це лісостепова зона та зона змішаних лісів. Рослинність представлена чергуванням болотистих ділянок з прибережно-водною та болотистою рослинністю з лісовою рослинністю. Болота низинного типу з переважанням угруповань очерету.

Київська область має помірно-холодний клімат з відносно великою кількістю опадів (Табл 2.2.)

Місячна кількість опадів (мм)	норма (1991-2020)	37	39	40	42	65	74	68	56	58	46	46	47	618
	2021	63	62	17	45									

Вологість повітря в Києві найчастіше висока. В середньому за рік становить близько 75 %, влітку — близько 65 %, а взимку — 80-90 %.

Зона комфорту по вологості повітря для практично здорових людей коливається від 45 до 80%.

Водний фонд Київської області представлений 1523 річками загальною довжиною 8,7 тисяч кілометрів (Мал 2.3.). Велика річкова система формує густу мережу, найважливіша з них – Дніпро (довжина в Київській області 246 км), з головними притоками річок: Тетерів, Ірпінь, Припять, Десна, Рось і Трубіж.

Основні річки	Площа басейну в межах області, км ²	Річки довжиною більше 10 км		Річки довжиною менше 10 км	
		кількість, шт	протяжність, км	кількість, шт	протяжність, км
Прип'ять	3170	10	206	16	45
Уж	2010	21	451	67	180
Тетерів	3830	34	719	195	594,8
Ірпінь	2450	22	480	198	419,6
Дніпро	27220	30	701	106	306
Десна	900	7	189	12	60
Стугна	787	10	199	100	204
Красна	330	4	106	29	66
Рось	7650	59	1469,5	415	835,6
Трубіж	3724	23	639,5	48	125
Супій	922	6	157	8	21
Перевод	200	7	130	2	3
Гнилий Тікич	774	12	242	81	182
РАЗОМ:	53967	245	5689	1277	3042

Табл. 2.3. Основні річки київської області та її протяжність

Річкова система неоднорідна, на півдні Київщини річкова система густіша ніж на півночі, це пояснюється особливостями рельєфу території. Лівобережна частина має рівнинний рельєф тому і річки незначний нахил, внаслідок цього поверхневі води затримуються і утрюються заболочені місця.

Київська область надзвичайно мальовнича, берега основної артерії області з її затоками та островами.

Озера в Київській області виникли внаслідок вимивання гірських порід на Поліссі та залишкові, які відокремлені від гирла річок. Та території розташовано 141 озеро загальною площею понад 472 га.

Штучні водойми Київської області – ставки та водосховища. На Дніпрі створені водосховища – Київське та частина Канівського. Всього в області налічується 13 водосховищ. На території Київської області налічуються 146 ставків [24].

Варто відмітити, що зараз на території Київського моря з'являються дуже багато курортів та баз відпочинку, що являють собою ресурси для рекреації туристів. Це такі бази як:

- «Політехнік» - база відпочинку з повноцінними будівлями з виходом до води.
- «Рибацький стан» - баз відпочинку з дерев'яними будиночками.
- «Ебісу» - база відпочинку розрахована на рибаків, знаходиться за 60 кілометрів від Києва, там можна ловити рибу та приємо провести час.
- «ЯсенСад» - знаходиться в Ясногородці, комфортні апартаменти з басейном.
- «Лісна» - база відпочинку на березі Київського водосховища, котежний тип розміщення.

- «Джинтама-Бриз» - готельно-ресторанний комплекс, пропонують відвідувачам катання на катерах, рибальство та різні види ігор по типу пейнтболу.
- SobiClub, розташований в селі Хотянівка, заміський комплекс в хвойному лісі з басейнами. Пропонують відвідувачам розміщуватись в комфортабельних котеджах та безліч розваг.
- «Вишгород» - мініготель європейського типу.

На території України виявлено близько 500 різних мінеральних вод. Вони мають найбільше курортологічне значення. А саме, родонові води малої мінералізації та різного хімічного складу, такі як:

- Сульфатно-хлоридно кальціо-натрієві;
- Гідрокарбонатні магнієво-кальцієві;

З них на Київщині зосереджені: Миронівське, в поселенні Владиславка на курортній місцевості Конча-Заспа на курорті Біла Церква, у курортній місцевості Конча-Заспа, поблизу Броварів, столові мінводи — «Київська», «Оболонь», «Бориспільська», «Березаньська», «Чорнобильська» (у минулому), «Курортна», «Софія Київська», «Каліпсо».

В місті Біла Церква є бальологічна лікарня, яка була заснована ще в 1937 року для функціонування наявних свердловин з мінеральних родонових вод.

Для оздоровлення, реабілітації та профілактики різного роду захворювань туристам пропонують різні види терапії. Комплекс фізіотерапевтичних процедур разом з прийняттям мінеральних вод під наглядом спеціалістів спрямовані на відновлення належного функціонування організму, а саме: профілактика та лікування серцево-судинної системи, опорно-рухового апарату, неврологічні та урологічні захворювання.

На базі Миронівки відкрита безкоштовна лікарня та пансіонат який утримується на балансі села. Родонові мінеральні води нормалізує обмін речовин, підтримує нервову систему в належному стані,

2.2. Аналіз ресурсного потенціалу

Київська область налічує значний природничо-ресурсний потенціал. Важливим аспектом для розвитку рекреації і туризму є рельєф та його характеристики. Київська область розташована на півночі України в середньому басейні течії Дніпра, в межах лісостепової зон. Київська область містить в собі 28 131 км² загальної території з яких 1,3 га землі призначеного для рекреаційної діяльності, основна кількість призначена різноманітним підприємствам та управлінням – 935,6 га. Оздоровчого призначення, в свою чергу – 55,6 га. Спортивні заклади 47,2 га. Значна частина земель знаходиться у володінні садівництв Київщини.(Мал. 2.2. Районування рекреаційного землекористування Київської області) [24].

Рекреаційний потенціал зосереджений на всіх фізико-географічних зонах. Рекреаційний потенціал Полісся має велике значення, велика кількість лісів та вологе літо робить цю зону дуже привабливою серед туристів.

Клімат та погодні умови Київської області сприятливі для туризму та рекреації в будь-який сезон. М'який клімат, відносно не спекотне літо та сніжна зима робить Київську область популярною серед літніх та зимових видів відпочинку.

Мал. 2.2. Районування рекреаційного землекористування Київської області

Землі оздоровчого призначення.

Санаторні заклади представлені густою мережею, по всій території Київській області налічується 46 закладів в них входять пансіонати, оздоровчі табори для дітей, риболовецькі бази, веслувальні та водноспортивні.

Зона мішаних лісів, що розташована на півночі області відрізняється винятковою особливістю – балансом теплого та вологого клімату, це пояснюється ландшафтними характеристиками. Саме такий клімат вважається сприятливим для оздоровлення та лікування людей хворим на захворювання нервової системи, серцево-судинної системи та захворювань дихальних шляхів. В цій зоні розташовані такі курорти, як: Ворзель та Пуца-Водиця.

Лісостепова зона характеризується чергуванням лісових та степових ділянок. Клімат співпадає з кліматом мішаних лісів. Ідеально підходить для людей з захворюваннями травлення, з порушеннями обміну речовин в організмі, серцево-судинними захворюваннями. В цій зоні розташовані такі курорти, як: Конча-Заспа.

Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного значення.

Лісові господарства є основними користувачами землями природоохоронного значення, організації та підприємства і установа оздоровчого та рекреаційного значення, але все ж таки значна кількість земель належить до загального користування.

Приблизно 70 % територій та об'єктів природно-заповідного фонду винесені в натуру (в основному це території, які знаходяться на землях державного лісового фонду), і тому виникає гостра необхідність щодо встановлення відповідності площ заповідних територій в натурі площам, які закріплені у відповідних нормативних актах. Актуальним залишається завдання щодо проведення інвентаризації та правового оформлення використання територій природно-заповідного фонду за користувачами з урахуванням вимог формування та розвитку рекреаційного середовища [5].

Природно-заповідний фонд Київської області налічує 15 заказників, 2 пам'ятки природи, 1 дендрологічний парк, 3 парки-пам'ятки загального значення. До об'єктів місцевого значення входить 55 заказників, 49 пам'яток природи, 9 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 16 заповідних урочищ [20].

По районах Київської області:

Броварський район. Розташований на сході області. Сьогодні це один із заповідних районів Київщини. Основа економіки району лежить в промисловому виробництві, відносно невелика кількість цікавих місць, але варто відвідати.

- Національний парк Залісся;
- Усівський заказник загальнодержавного значення;
- Бакумівський природно-заповідний фонд місцевого значення;
- Борщівський природно-заповідний фонд місцевого значення;
- Оврамівсько-Івашківський природно-заповідний фонд місцевого значення;
- Подільський природно-заповідний фонд місцевого значення.

Вишгородський район – унікальний район для Київщини, містить в собі багато крафтових виробництв, багато промислових об'єктів, вітрильний та гірськолижний спорт. Багато природно-рекреаційних місць:

- Загір'я;
- Дніпровсько-Деснянський заказник загальнодержавного призначення;

- Журавлиний заказник загальнодержавного призначення;
- Іллінський заказник загальнодержавного призначення;
- Природно-заповідні фонди місцевого значення: Глибокий Ліс, Городещено, Димерський, Дмитрівський, Катюжанський, Любимівський, Лісовичі, Пухівський, Пірнівський, Чапля, Чорний лелека;
- Пам'ятки природи: вікові дубові та вільхові насадження, Городище, двоярусні насадження, дзвінкова криниця

Бучанський район. Розвинений район для рекреації. Наявний багатий природний потенціал: ліси, водойми.

- Заповідні урочища: Пужа, Первомайське, Вепрове;
- Заказники загального значення: Жорнівський, Жуків хутір, Урочище Бабка;
- Заказники: Атамановий гай, борові ділянки, Цезарійський;
- Пам'ятки природи: Білогородський горб, дуби, сосново-дубові насадження;
- Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва Копилівський.

Бориспільський район. Має розвинену інфраструктуру, сприятливий клімат. Багатий природньо-рекреаційний потенціал:

- Національний природний парк Білоозерський;
- Ландшафний парк Трахтемирів;
- Заповідні урочища: Солонці, дубові насадження;
- Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва Ташанський;
- Природно-заповідні заказники: Болото Біле, Дубина, Діброва, Процівський, Урочище В'язове;
- Пам'ятки природи: біла акація, вибла могила;
- Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва Сулимівський

Обухівський район. Район Київщини відомий тим, що саме на цих територіях колись існували всі археологічні культури, які пережила людська цивілізація в Україні. Природно-заповідний фонд Обухівського району:

- Регіональні ландшафтні парки: Богуславль, Трахтемирів;
- Заповідне урочище Верем'я;
- Заказники загальнодержавного значення: Козинський, Ржищівський;
- Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва Кагарлицький;
- Заказники: Васильківські карпати, Копачівський, Копачівські схили, Маслівський, Обухівський, Ржищівський, Тулецькі переліски, урочище Гощів, урочище Калинове;

Фастівський район. Має давню історію, бере початок з заселенням краю первісними людьми. Природний фонд району:

- Заказники державного призначення: Дзвінківський, урочище Унава.
- Заказники: Кожанська балка, урочище Кончаки;
- Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва: Молодіжний, Фастівський.

Білоцерківський район. Природні об'єкти:

- Заповідні урочища: Малишки, Турчино, Ревуха, Теліженецький ліс;
- Дендрологічний парк Олександрія;
- Заказники: Бабині лози, Бушівський, Володарська дача, Лобачівський, Михайлівська дача, Попів хутір, Пустоварівка, Сварка, Стадницький став, Стрижавський ліс, Улашівська дача, Уютне;[
- Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва: П'ятигірський, Ставищенський, Томилівський.

На сьогодні стан земель природо-заповідного фонду Київської області потребує заходів по збереженню заповідних комплексів, щоб забезпечити належне функціонування[21].

Землі водного фонду.

Київська область налічує досить багатий водний потенціал, який впринципі і задовольняє потреби туристів в пляжному та екстремальному туризмі на воді.

Серед популярних маршрутів подорожування на землі водного фонду належить святе джерело Успіння Пресвятої Богородиці в селі Ріжки Київської області, Таращанського району. Джерело відкрили ще в 19 столітті. Для туризму це місце дуже цінне так як покриває два види туризму, такий як: екологічний та релігійний.

Також Джерело Блакитна Глина, розташоване в селі Стайки Кагарлицького району Київщини. Діючий кар'єр з часом почав наповнюватись блакитною глиною х надр землі, наявний піщаний берег що покриває потреби туристів в пляжному туризмі

в літній період року. Має лікувальні властивості для людей з проблемами шкіри.

База Лиман Ошитки – рибальська база в Вишгородському районі Київщини. Має яскраву та багату історію, яка бере свій початок ще з часів Київської Русі. На базі є багато атрактивних заходів, там можна почут брязкіт зброї та дзвонів старинного храму Св. Бориса і Гліба. Повністю покриває потреби людей в екологічному туризмі.

Рекреаційні об'єкти.

- Маяк – розтаований в Вишгородському районі на косі Київського моря. Задовільняє потреби в сімейному та спортивному туризмі.

- Яхт-клуб «Водник» - знаходиться на березі Київського водосховища. Задовільняє потреби туристів в спортивному туризмі.

- Садок Світельських;

- Рибальський табір «Морський бриз»;

РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Історико-культурний рекреаційний потенціал регіону

Київська область налічує 1,2 тисяч га землі призначені для історико-культурного значення. Історична частина області входить до Придніпровського та Дніпровсько-Дністровсько рекреаційного району. Київщина – це серце України, тому саме тут зосереджена велика кількість історичних пам'яток архітектури, мистецтва та пам'яток історії. Вони мають загальнодержавне та світове значення. Це є важливою складовою в туризмі, для задоволення потреб туристів в рекреації. Історико-культурна спадщина – це пам'ятки культури та історії, музеї, підприємства, які займаються діяльністю на територіях пов'язаними з пізнання краю, історії, звичаїв місцевого населення та культури.

Київська область має потужні компоненти для здійснення рекреаційної діяльності для задоволення туристів в оздоровленні, пізнавальному туризмі. Поєднання природничих та історико-культурних компонентів – основна умова в задоволенні рекреаційних потреб туристів.

У Дніпро на території області впадає ряд великих приток (річки Прип'ять, Десна, Тетерів, Ірпінь, Стугна, Рось та ін.), долини яких вносять привабливу мальовничість у ландшафтну розмаїтість Київщини.

На території Київської області збереглися різностильові православні і католицькі культові споруди XVII-XX ст. Серед архітектурних пам'яток, що дійшли до наших днів, будівлі цивільного призначення займають менш значне місце. Вони представлені палацами, адміністративними будинками,

парковими спорудами, меморіальними комплексами і пам'ятками XVIII-XX ст.

Баришівка. На околицях селища знайдено кілька курганів та городище часів Київської Русі. У літописах XVII ст. Баришівка згадується як важливий укріплений пункт. Її мешканці брали участь у селянських повстаннях під проводом Тараса Трясила. У Баришівці народився відомий церковний проповідник, перекладач, член Російської Академії наук А. Братановський-Романенко (1761-1805). 1843 року містечко відвідав Т. Шевченко, де оглянув розкопаний курган періоду Київської Русі.

Архітектурно-пізнавальні пам'ятки Баришівки:

- Музей Тараса Шевченка – відкритий 1987 року за сприянням українського історика Василя Костенка, який роками збирав матеріали та предмети для музею. В музеї міститься понад тисячі експонатів. Унікальним в музеї є збірка «Кобзаря» видана 1876 року.
- Баришівський історико-краєзнавчий музей – колекція Баришівського історико-краєзнавчого музею налічує понад тисячу експонатів, які розміщено у чотирьох залах:
 - предмети сивої давнини;
 - період національно-визвольних змагань 1918–1920 років;
 - роки Другої світової війни;
 - предмети сучасності.[32]

Білоцерківський район. Місто лежить на мальовничих берегах річки Рось.

1032 року київський князь Ярослав Мудрий для захисту південних рубежів Київської держави від спустошливих набігів половців збудував тут фортецю Юр'їв.

У 1050-1057 рр. на Замковій горі виросла білокам'яна церква, від якої місто і отримало сучасну назву. За часів Визвольної війни (1648-1657) тут формувалися загони Богдана Хмельницького. У 1651 р. на околицях міста його війська завдали поразки польській армії. На початку XVIII ст. в місті знаходилася резиденція ватажка селянського руху Семена Палія. У XIX ст. Біла Церква стала одним із центрів декабристського руху.

Відомими архітектурними пам'ятками міста є:

- Микільська церква (1706). Фундамент церкви заклали Іван Мазепа та Костянтин Мокієвський.
- Будинок дворянського зібрання (кінець XVIII - початок XIX), торгові ряди (1809-1814),
- Костьол Іоанна Предтечі (1812),
- Преображенський собор (1834)
- Спасо-Преображенська церква (1849)
- Святодухівська церква (1750-1840 рр.)
- Склади Браницьких. Пам'ятка виробничої архітектури, в ній зберігалось зерно на випадок неврожаю.
- Костел святого Івана Хрестителя, знаходиться на Замковій горі, зараз його використовують, як зал органної музики.

Бориспіль. Історія Борисполя тісно пов'язана з селянсько-козацькими повстаннями XVI-XVII ст.

- Борисоглібська церква – велична споруда, нагадує часи Київської Русі, її заново відновили та відкрити 1989 року.

- Борипільський історичний музей – почав свою роботу в 1967 році. Відкрився завдяки Віктору Йову.

- Покровська церква (1708 р.)

Васильків. Місто було засноване наприкінці X ст. під назвою Василів на честь сина Володимира Святославича. Історія міста пов'язана з декабристським рухом в Україні. Керівниками Васильківської управи Південного товариства декабристів були С. Муравйов-Апостол та М. Бестужев-Рюмін. Члени управи збиралися у будинку, де жив С. Муравйов-Апостол. Під їх проводом у грудні 1825 р. повстав Чернігівський полк. Про події тих часів нагадує пам'ятник, установлений у центрі міста. Територія міста була заселена з давніх часів. Тут знайдено залишки неолітичного поселення (IV-III тис. до н. е.), кургани доби бронзи (VII-VI ст. до н. е.) та сарматські кургани. Донині збереглися залишки великого городища IX-XIII ст. Давній Вишгород був одним із найважливіших міст Київської Русі. Найцікавіші пам'ятки архітектури –

- Собор Антонія і Феодосія (1758)
- Кам'яна Миколаївська церква (1792).
- Джерело Святого Феодосія - джерело Святого Феодосія у Василькові популярне серед вірян, вважають, що вода з нього має цілющі властивості;
- Меморіальний музей-садиба Івана Козловського – в селі народився і виріс видатний український тенор Іван Козловський. Садиба відкрита у хаті батька.

- Пам'ятник Петру Могилі в селі Ковалівка

Вишгород був відомий у всіх краях Руської землі та за її межами. Протягом трьох століть він був одним із найкрасивіших міст Київської Русі. Писемні джерела свідчать, що Вишгород був значним культурним і торгово-ремісничим центром, а також надійним форпостом, який захищав північні підступи до Києва. Монголо-татарська навала та наступні війни стерли з лиця Вишгорода майже всі його старовинні пам'ятки.

- Вишгородський історико-культурний заповідник – зберігає матеріальні цінності історії Вишгорода.
- Музей гончарства – колиска українського гончарства.
- Вишгородський історичний музей.

Переяслав-Хмельницький. Перша літописна згадка про Переяславль-Руський належить до 906 р. Київський князь Володимир Святославич побудував тут дитинець з головною брамою, орієнтованою на Київ. Подекуди й досі помітні обриси давніх валів та вулиць, що радіально розходилися від дитинця. Від тих часів у місті збереглися підвалини Спаського храму (XI). Розкопки Михайлівського собору (1089) знаходяться поруч з однойменною церквою, збудованою у 1646-1666 рр. На місці, де відбулася Переяславська рада, встановлено монумент. Архітектурний ансамбль XVIII ст. представлено Вознесенським собором (1695-1700), трьох'ярусною дзвіницею (1770-1776), будинком Колегіуму (1735-1757), в якому деякий час викладав видатний український просвітител, філософ і поет Г. Сковорода, на його честь відкрито літературно-меморіальний музей.

- Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини – представлена велика кількість пам'яток та творів мистецтва, від кісток мамонтів до козацьких споруд. Став великим музейним селищем, створений у 1964 р. Його експозиції

розповідають про еволюцію родинного житла Середньої Наддніпрянщини з давніх часів до кінця XIX ст.

- Музей трипільської культури – створили на місці де були віднайдені рештки давньої трипільської культури, музей створено з використанням матеріалів дослідниці Тамари Мовші.

Сучасне місто - своєрідний музей просто неба. Тут функціонує історико-культурний заповідник, найстарішим закладом якого є історичний музей, розташований у колишньому будинку лікаря А. Козачковського. У місті створено музеї В. Заболотного, Шолом-Алейхема, М. Бенардоса.

Фастівський район. Територія міста була заселена ще за доби палеоліту, про що свідчить досліджена пізньопалеолітична стоянка. Уперше в історичних документах Фастів згадується у 1390 р. Фастівці брали активну участь у Визвольній війні українського народу (1648-1657). З середини 80-х рр. XVII ст. до 1702 р. Фастів був полковим містом. У 1702-1704 рр. тут знаходився один із центрів повстання С. Палія, а за часів Коліївщини (1768) в місті збиралися гайдамацькі загони. Влітку 1846 р. тут побував Т. Шевченко, який взяв участь в археологічних розкопках поблизу міста. До наших днів збереглися архітектурні пам'ятки Покровська церква – унікальна пам'ятка архітектури, збудована в 1740 році.

- Костел Воздвиження Святого Хреста – релігійна візитівка міста, костел відображує поєднання готики та модернізму.
- Костел Святого Миколая (1910)
- Іоанно-Златоустівська церква (1868)
- Маєток Хоєцьких

3.2. Існуючі форми туризму в Київській області – практичний наслідок рекреаційного потенціалу

Київська область має потужні компоненти для здійснення рекреаційної діяльності для задоволення туристів в оздоровленні, пізнавальному туризмі. Поєднання природничих та історико-культурних компонентів – основна умова в задоволенні рекреаційних потреб туристів.

Основні види туризму в Київській області незмінно залишаються: лікувальний та оздоровчий, культурно-пізнавальний, діловий, релігійний, спортивний туризм; екстримальний, пішохідний, водний, повітроплавальний туризм.

Лікувальний та оздоровчий туризм. Майже у всіх районах Київської області наявні санаторії, які пропонують туристам, як дітям так і дорослим - оздоровитися.

Санаторії для дітей в Київській області:

- «Поляна», багатoproфільний дитячий санаторій, розташований в смт Баришівка;
- «Барвінок», протитуберкульозний дитячий санаторій, розташований в місті Боярка;
- «Дружний», психоневрологічний дитячий санаторій, розташований в смт Буча;
- «Орлятко», гастроентерологічний дитячий санаторій, розташований в смт Ворзель;
- «Санаторій для батьків з дітьми «Дубки», розташований в місті Ірпінь;
- «Пролісок», кардіоневрологічний санаторій для дітей з батьками, розташований в смт Козин.

- «Салют», психоневрологічний дитячий санаторій;
- «Світлячок», багатопрофільний дитячий санаторій;
- «Ялинка», протитуберкульозний дитячий санаторій;
- «Ластівка», санаторій для дітей із захворюваннями обміну речовин;
- «Лісова поляна», кардіологічний санаторій для дітей;
- «Озерний», багатопрофільний дитячий санаторій;
- «Пуца-Водиця», військовий центральний санаторій [27].

Санаторії в Київській області для дорослих:

- «Дубрава», лікувальний санаторій направлений на позбавлення надмірної ваги та захворювань нервової системи та захворювань опорно-рухового апарату;
- «Жовтень», клінічний санаторій, заклад спеціалізується на патологіях вагітності, захворювань серця, органів дихання, периферичної системи і суглобів.
- «Ворзель», кардіологічний санаторій, прекрасне місце для кліматології;
- «Конча-Заспа», санаторій програми якого направлені на реабілітаційні програми для лікування серця, суглобів, органів дихання, шлунково-кишкового тракту;
- «Пуца-Водиця»;
- «Чайка», санаторій для лікування ендокринної системи, ортопедичних захворювань [24].

Культурно-пізнавальний туризм. Цей вид туризму популярний по всій території Київської області. Популярні місця для відвідувань:

- База відпочинку «Золотий фазан» - біопарк, село Вишковське, на території представлено безліч птахів та тварин;
- Музей історії сухопутного наземного транспорту в Переяслав-Хмельницькому;
- Дендропарк «Олександрія», ландшафтний парк, розташований в місті Біла Церква;
- Музей-садиба Андрія Малишка, музей присвячений життю та творчості Андрія Самійловича, музей розташований в хаті в якій він народився, розташований музей в місті Обухів;
- Руїни церкви Святого Іллі, розташована в Переяслав-Хмельницькому;
- Музей українського рушника, пам'ятка архітектури загальнонаціонального значення, розташована в Переяслав-Хмельницькому;
- Літературний музей Т. Г. Шевченка, присвячено життю та творчості кобзаря, розташований в Баришівки;
- Ландшафтний парк «Буки»;
- Історико-етнографічний музей «Українське село», Бузова, Київська область.

Діловий туризм. Приймає 20% ділових людей в світі, Київщина через вигідне розташуванням займає провідне місце, що приймає туристів які подорожують в цілях роботи. Найпопулярніші місця для проведення:

- Готельно-ресторанний комплекс «Стара Вежа», розташований в місті Бориспіль, це сучасний комплекс в тихому районі, з вишуканим дизайном та архітектурою.

- SobiClub, розташований в селі Хотянівка, комплекс розташований в сосноному борі на березі Дніпра;

Релігійний туризм в Київській області. Область багата на релігійні пам'ятки. Зараз дуже популярні релігійні тури одного дня, їх проводять з різною метою, як і культурно-пізнавальному аспекті, так і в цілому. Популярними місцями є:

- Троїцька церква, розташована в Ржищеві, пам'ятка архітектури 19 століття;

- Купіль Святого Миколая, розташована в селі Велика Вільшанка, Обухівського району. За повір'ями купіль здатна допомогти завагітніти.

- Свято Михайлівський храм, розташований в місті Боярка;

Зелений та спортивний туризм на території області зараз стрімко розвивається та є головним для Київщини, тому і дають потужні економічні надходження та соціальний інтерес. Екотуризм дуже популярний, його головна відмінність полягає в збереженні навколишнього середовища, щоб забезпечити мінімальний згубний вплив на територію, звідси і зрозуміло, чому він настільки популярний. В межах екотуризму організують тематичні заходи та пізнавальні тури з відвідуванням національних заповідників, також набули популярності народні маршрути, сільськогосподарське господарство та виробництво еко товарів.

В рамках зеленого туризму приватні підприємці організують різноманітні фестивалі, так звані ретрити, мастер класи або концерти на відкритому повітрі, але головним завданням є презентувати, показати та

дослідити природу місцевості. На сьогодні розроблено проект «ЕКО-стежки Київщини», на Вишгородському та Обухівському районі. Зелений туризм популяризує привабливість території серед туристів, формування дбайливого ставлення до оточуючого середовища.

Обухівський район Київщини займає провідну роль в екотуризмі Київщини, майже вся область лежить на березі Дніпра. Наприклад село Трипілля, Українка.

Такі проекти допомагають розробити нові еко стежки Київщини.

На сьогодні великий потенціал має також Васильківський район з усіма наявними селами. Місцевість відома своїм рельєфом, не даремно називають Київськими Карпатами, а саме село Велика Бугаївка, Барахти, Велика Вільшанка, Тростинка та Яцки.

На прикладі основних міст Київської області необхідно зазначити відомі місця для екотуризму:

Кінний клуб «Силін», розташований в селі Яцки, існує вже 12 років, на базі клубу регулярно проходять цікаві заходи пов'язані з кінним спортом та кінні прогулянки для всіх бажаючих;

Українська Ісландія, розташована в селі Велика Бугаївка – це поля з обривами понад 30 метрів, окрім цього мальовничого міста по всьому району майже 461 гектарів ярів, на них часто проходять тури вихідного дня, а саме кемпінги.

Екстремальний туризм.

Зараз з появою нових видів екстремальних розваг, екстремальний туризм на території Київської області почав швидко розвиватися.

Серед найпопулярніших запитів від туристів виділяють:

Зона Чорнобильської АЕС, територія популярна як для вітчизняних, так і закордонних відвідувачів. Інтерес туристів викликає зона відчуження, як щось закрите та невідоме. З появою кінострічки «Чорнобиль», знятою американським каналом НВО, зона набула ще більшої популярності

Ботанічний заказник місцевого значення “Урочище Безодня”;

Авіаційно-технічний клуб ЄвроСтар, розташований в селі Гоголів, пропонують послуги польотів над землею, для всіх поціновувачів екстриму.

- Аеродром Бородянка, розташована в населеному пункті Бородянка, Київської області, є парашютною базою Київщини, де можна здійснити стрибок с парашютом.

Київська облась є досить перспективною для розвитку віп відпочинку, це відзначається наявними господарствами на території області. Потенціал території та її близькість до серця країни робить її надзвичайно популярною, як серед місцевих жителів, які обирають тур вихідного дня, щоб задовільнити свої потреби в рекреації, так і для іноземних відвідувачів, які цінують високі стандарти відпочинку. Розташовуються в близькості від Києва (від 15 км до 60 км), на мальовничій та екологічній місцевості, як правило на берегах Дніпра.

Це не просто дорогі заклади господарювання, а цілі комплекси які надають широкий спектр послуг та націлені на те, що турист впродовж всього відпочинку не буде покидати територію комплексу. Такі заклади пропонують комфортабельне розміщення в номерах потрібної категорії, від стандартних номерів до номерів покращеного зразку, не рідко, навіть з власною інфраструктурою. На території комплексів розташовуються, як правило декілька ресторанів з різними кухнями, або один з обширним меню, щоб воно кожному прийшлося до смаку. СПА-комплекси на території таких готелів, як правило, декілька великих басейнів це розкішні центри з банями комплексами, парними, тренажерними залами, система косметологічних та масажних послуг.

За рахунок Спа-направленості такі господарства можуть приймати гостей на короткотривалий відпочинок (до 24 годин), так як на території комплексів часто розробляють програми відпочинку менш ніж на день, коли клієнт встигає пройти все коло послуг, які може надати готель. Від цього і визначається сезонність відпочинку, в літній період часу люди приїждять задня отримання рекреації біля басейну та засмаги, а в зимовий період переходять в криті СПА-комплекси. Далі опис найвідоміших готельних господарств в сфері віп послуг.

Селфіш клуб, це сучасний рекреаційний комплекс на березі Дніпра, розташований у 55 кілометрів від Києва в Бориспільському районі в селі Кайлів. Туристам пропонують зупинитись в двоповерхових будинках в скандинавському стилі в кожному з них є балкони та власні тераси, найбільш привабливим є номери, які знаходяться під водою де можна спостерігати за підводним світом (Додаток А)

Комплекс пропонує безліч розваг та активностей для своїх гостей, такі як: інфініті басейн, поле для баскетбола, волейболу та мініфутболу, тенісу. Мають свій власний яхт клуб для прогулянок та рибальства. Середня ціна за номер в низькій сезон приблизно 11 000 гривень.

Гранд Адмірал, п'ятизірковий замілький клуб розташований в Ірпіні за 15 кілометрів від Києва. Пропонують послуги для комфортного відпочинку та роботи, так як комплекс націлений на діловий туризм. 4 конференц-зали ідеально підійдуть для проведення бізнес зустрічей та конференцій. Також до послуг туристів є СПА- центр, панорамний ресторан, боулінг, більярд, тенісні та футбольні корти. Середня ціна ха номер, приблизно 5000 гривень (Додаток А).

Віш фемелі спейс, розташований в селі Вишенки в 21 кіломентрі від Києву в екологічно чистому місці. Гостям комплексу пропонують розміститись в комфортабельних номерах з всім необхідним для комфортного життя. Наявний СПА салон з 4 басейнами, тренажерний зал з новітніми машинами для спорту,

сауни та парні. Комплекс орієнтований на подорожуючих з дітьми, є великий дитячий клуб, та гості можуть скористатися послугами няні. Середня ціна за номер 4000 гривень(Додаток А).

Парк-готель Кідев, елегантний готель в 15 хвиликах від Міжнародного Аеропорту «Бориспіль», має 4 зірки, середня ціна за номер 3000 гривень.

Резорт Платинум, курортний спа-готель, розташований в Козині. Пропонують розміститись гостям у комфортабельних номерах з видом на ліз, мають класний вихід до Дніпра. На території готелю наявний СПА-комплекс з банями, парними, косметологічними послугами. Готель з радістю приймає гостей з дітьми. Середня ціна за номер в готелі 1500 гривень.(Додаток А).

Сізонс, спа-бутік-готель, має 4 зірки, знаходиться в селі Козин в районі Конча-Заспи. Пропонують різні види розміщення, приймають гостей з дітьми. Середня ціна за номер в готелі 1500 гривень за добу.

Готель Сосновий Бір, розташований в поселенні Козин, району Конча-Заспи, розміщують гостей в комфортабельних номерах класу люкс з всім необхідним. Середня ціна за добу 1500 гривень(Додаток А).

Дача, котеджний клубний готель, розташований в селі Безрадичи, в 30 кілометрах від Києва. Номерний фонд оформлений в сучасному стилі з новітньою технікою, та всім необхідним для комфортного перебування туристам. Середня ціна за номер в готелі 1700 гривень на добу.

Рів'єра Золоче, курортний спа-готель розташований в селі Вишенки, пропонують відвідувачам широкий спектр послуг, розміщення за різними типами номерів, активний відпочинок, сезонний відпочинок на басейні та велопрогулянки мальовничою місцевістю. Середня ціна за номер 4000 гривень на добу.

Конча-Заспа парк, розташований в історичному районі Конча-Заспа, до послуг гостей пропонують спа-салон, ресторани та велику територію з садом. Розміщення в номерах рідної категорії. Мередня ціна за номер на добу 1700 гривень.

Отже, наявна сітка готельного господарва на Київщині дає підстави стреджувати, що туризм на території області можна з легкістю ділити на сегменти та займати ріхні ніші. Так як люкс відпочинок є найбільш прибутковим, хоч і затратним в процесі створення, від приносить досить великі прибутки та підтримує бренд місцевості. Господарсва гостинності вдало підкреслюють наявний рекреаційний природний потенціал, так які розташовуються в екологічних та надзвичайно красивих місцях куди хочеться повернутися. Найбільш владим в цьому розрізі надавати та створювати тури віхідного дня на місцевості не просто задля отримання заховлення споглядаючи на безкрайні поля, а ще й задля відновлення сил в СПА.

Це дає змогу розшитири горизонти для продажів місцевих турагенств, які можуть пропонувати туристам комбіновані тури з відвідуванням природних пам'яток та проживання в спа-готелі в пішій доступності від природних пам'яток.

ВИСНОВКИ

За результатами проведення дослідження, можна виділити наступні висновки:

1. Системне дослідження та аналіз рекреаційного потенціалу регіону є принциповим моментом.
2. Рекреаційний потенціал регіону або держави являє собою синтез взаємопов'язаних та важливих елементів, таких як: історико-культурний компонент та природно-ресурсний.
3. Всі компоненти системного аналізу рекреаційного потенціалу є взаємопов'язані та залежні один від одного.

Отже, рекреаційний потенціал – сукупність економічної діяльності, які створюють умови для сприятливої діяльності сфери туризму, виробництва та реалізації туристичного продукту туристу. Рекреаційний потенціал - це система природних, історико-культурних об'єктів та їхніх властивостей, які в у рекреаційній діяльності [31].

Він є функціональною основою рекреації і, в певному розумінні, її складовою частиною. Оцінка рекреаційного потенціалу території показує, що його якісні і кількісні параметри в поєднанні з суспільно-географічними чинниками є важливими об'єктивними передумовами розвитку рекреаційного туризму. Досліджувана область має потужний природний потенціал для розвитку рекреаційної діяльності та туризму.

Проаналізовано рекреаційний потенціал території Київської області, який зосереджений на землях всіх категорій за основним цільовим призначенням. Найбільш сприятливі умови для рекреації складаються на землях рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного, природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення,

лісогосподарського призначення і водного фонду. Площа земель відповідних категорій недостатня і значно (у 3-5 разів) поступається нормативам прийнятих в країнах Європейського Союзу.

Визначені основні напрями розвитку рекреаційного землекористування. Відомо, що Київська область значний природний потенціал, який здатний задовільнити як відчизняного так і закордонного туриста. Сукупність кліматичних, земельних, ландшафтних ресурсів являють собою цінний рекреаційний потенціал.

У Київській області наявний досить потужний рекреаційний потенціал, що при правильному використанні надасть можливість не тільки забезпечити оздоровлення населення, а й економічне зростання регіону. Рекреаційний потенціал тут зосереджений на землях різних категорій за основним цільовим призначенням, що передбачає і відповідно його аналізу.

На території Київщини розгорнулась широка сітка з надання рекреаційних послуг за різними направленостями, в роботі описані види туризму які притаманні цій місцевості, лікувальний та оздорочий, культурно-пізнавальний, діловий, релігійний, спортивний туризм; екстримальний, пішохідний, водний, повітроплавальний туризм.

За рахунок різноманітних видів відпочинку, навколо природних та історико-культурних пам'яток сформувалась сфера гостиності, яка здатна задовільнити гожного з туристів, з різним соціальним рівнем.

Це дає змогу місцевим агенціям пропонувати Київську область для відпочинку туристам, які хочуть відносити свої сили та оздоровитися.

Зараз це, як ніколи, стало дуже актуальним, так як останні роки сфера туризму зазнає великих збитків, інколи через не змогу виїхати за межі міста, стає актуальним продаж турів вихідного дня в місцевість України.

Також актуальність Київської області обумовлюється розвиненою транспортною системою, інфраструктурою та різном обслуговування. Київська область має неабиякий потенціал для проведення рекреаційної діяльності.

РЕЗЮМЕ

Довгуля Марина Олександрівна Аналіз рекреаційного потенціалу Київської області

Кваліфікаційна робота присвячена аналізу рекреаційного потенціалу Київської області.

Аналіз потенціалу територій є головною складовою в забезпеченні сталого та динамічного розвитку туризму, як на регіональному, так і на національному рівні. Неможливо залучити інвесторів до розвитку туризму в країні без оптимізації господарських рекреаційних комплексів. Сучасні умови ринку потребують комплексного аналізу потенціалу, саме це створює фундамент для реалізації та застосування ресурсів за природокористуванням.

Метою дослідження проаналізувати рекреаційний потенціал Київської області. Та дослідження сучасного стану рекреаційного потенціалу території Київської області, аналіз його використання.

Об'єктом дослідження є рекреаційний потенціал Київської області.

Предметом дослідження є природній та історико-культурний потенціал території.

Проаналізовано рекреаційний потенціал території Київської області, який зосереджений на землях всіх категорій за основним цільовим призначенням. Найбільш сприятливі умови для рекреації складаються на землях рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного, природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, лісгосподарського призначення і водного фонду. У Київській області наявний досить потужний рекреаційний потенціал, що при правильному використанні надасть можливість не тільки забезпечити оздоровлення населення, а й економічне зростання регіону.

Ключові слова: рекреація, аналіз, рекреаційний потенціал, природно-рекреаційні ресурси, історико-культурні ресурси, туризм.

RESUME

Dovhulia Maryna Oleksandrivna Recreation potential of Kyiv oblast analysis

Qualification work is devoted to the analysis of recreational potential of Kyiv region.

Analysis of the potential of the territories is a key component in ensuring the sustainable and dynamic development of tourism, both at the regional and national levels. It is impossible to attract investors to the development of tourism in the country without optimizing economic and recreational complexes. Modern market

conditions require a comprehensive analysis of potential, this is what creates the foundation for the implementation and use of resources for nature management.

The purpose of the study is to analyze the recreational potential of Kyiv region. And research of the current state of recreational potential of the territory of Kyiv region, analysis of its use.

The object of research is the recreational potential of Kyiv region.

The subject of research is the natural and historical and cultural potential of the territory.

The recreational potential of the territory of Kyiv region is analyzed, which is concentrated on the lands of all categories according to the main purpose. The most favorable conditions for recreation are formed on the lands of recreational, health, historical and cultural, nature reserve fund and other environmental purposes, forestry and water fund. The Kyiv region has a very strong recreational potential, which, when used properly, will provide an opportunity not only to ensure the recovery of the population, but also the economic growth of the region.

Key words: recreation, analysis, recreational potential, natural and recreational resources, historical and cultural resources, tourism.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абалкин Л. И. Диалектика социалистической экономики / Л. И. Абалкин. – М., 1981.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. К.: КНУ, 2001. 397 с.
3. Бендзюк, В. Д. Організаційно-економічне та інформаційне забезпечення розвитку туристичнооздоровчого комплексу в регіонах України [Текст] : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.10.01 /В. Д. Безносюк; НАН України; Інститут регіональних досліджень — Львів, 2001. – 19 с.
4. Буркацкая И. Л. Инновационные подходы к стратегическому управлению региональным туризмом / И. Л. Буркацкая // Туризм и рекреация : фундаментальные и прикладные исследования : труды междунар. науч.-практ. конф. МГУ им. М. В. Ломоносова, геогр. ф-т. – М. : Диалог культур, 2008. – С. 293-301. 18.
5. Гетьман В. І. Основні завдання і проблеми розвитку еко-туризму в національних природних парках і біосферних заповідниках України / В. І. Гетьман // Гори і люди (у контексті сталого розвитку): матеріали міжнар. конф., Рахів, 14-18 жовт. 2002 р. - С. 304-31
6. Гуляев В. Г. Туризм: экономика, управление, устойчивое развитие : учебник / В. Г. Гуляев, И. А. Селиванов // Российская международная академия туризма. — М. : Советский спорт, 2008.

7. Д. М. Стеченко⁵, І. В. Безуглий // Науковий вісник ЧДІЕУ, 2009. – № 2 (3). – С. 65-76.

8. Дроздов А. В. Экотуризм: определения, принципы, признаки, формы / А. В. Дроздов // Актуальные проблемы туризма-99. Перспективы развития туризма в Южном Подмоскowie : сб. докл. и тез. сообщений науч.-практ. конф. – М., 1999. – С. 42-57.

9. Дроздов А.В. Экотуризм: определения, принципы, признаки, формы // Актуальные проблемы туризма. Перспективы развития туризма в южном Подмоскowie. Сб. докл. и тез. сообщений научно-практ. конференции. – М., 1999. – С. 122-129.

10. Дутчак С. В. Управління регіональним розвитком туризму : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. В. Дутчак. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 128 с.

11. Земельна реформа на регіональному рівні (на прикладі Київської області за 1991-2011 роки) / [Дорош Й. М., Осипчук С. О, Стецюк М. П., Дорош О. С.]. – К. : ЗАТ «ВІПОЛ», 2011. – 188 с.

12. Зорин⁸ И.В., Квартальнов В.А. Энциклопедия туризма. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 384 с. [с52]

13. Козырев В. М. Туристская рента / В. М. Козырев. – М. : Финансы и статистика, 2003.

14. Кусков А. С. Курортология и оздоровительный туризм / А.С. Кусков, О. В. Лысикова. – Ростов н / Д: Феникс, 2004. – 320 с.

15. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) – 3-є вид., перероб. та допов. / О.О. Любіцева. – К.: «Альтерпрес», 2005. – 436 с.
16. Мельник О.В. Інтегральний показник туристичної привабливості території: поняття та теоретичні аспекти // Регіональна економіка. – 2004. - №4. – С. 197-205.
17. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери / [В.С. Кравців, Л.С. Гринів, М.В. Копач, С.П. Кузик]. – Львів : НАН України. – 1999. – 114 с.
18. Николаенко Т. В. Рекреационная география / Т. В. Николаенко. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 288 с.
19. Основи на туризма. Първа част. / Рибов М., Тадарьков Д., Парушева Т. – София: Университетско издателство «Стопанство», 2007. – 362 с.
20. Природно-заповідний фонд Київщини : довід. вид. – К. : Урожай, 2007. – 42 с
21. Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 1994 року № 177/94-ВР // Відомості Верховної
22. Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 р. (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
23. Российский энциклопедический словарь: В 2 кн. Кн. 2: Н–Я. [под ред. А. М. Прохорова] – М.: Большая российская энциклопедия, 2000. – 1023 с.] с 105.

24. Святохо Н. В. Концептуальные основы исследования туристского потенциала региона / Н. В. Святохо // Экономика и управление. – 2007. - №2. – С. 30-36.
25. Севастьянова С. А. Методологические основы развития и системного управления туризмом в регионе / С. А. Севастьянова. – СПб.: СПбГИЭУ, 2005.
26. Семенов В.Ф. Управління регіональним розвитком туризму / В.Ф. Семенов, В.Г. Герасименко, Г.П. Горбань; за ред. В.Ф. Семенова. – Одеса-Сімферополь: ВД «АРИАЛ», 2012. – 340 с.
27. Стеченко, Д. М. Теоретичні аспекти дослідження природно-рекреаційного потенціалу [Текст] /[: монографія / Л. М. Черчик, Н. В. Коленда. Луцьк: ЛНТУ, 2008. – 235 с
28. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / М. Фасмер [пер. с нем. О. Н. Трубачева] / под ред. проф. Б. А. Ларина. – М.: Виктория Плюс, 2008. – 432 с.]
29. Черчик Л. М. Стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону: теорія, методологія, оцінка
30. Шабардіна²¹, Ю. В. Рекреаційний потенціал як складова продуктивних сил регіонального економічного простору [Текст] : дис. канд. екон. наук: 08.00.05 / Ю. В. Шабардіна, Чернігівський державний технологічний університет. – Чернігів : 2011 р.
31. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Львів: ВЦ Львів. ун-ту ім. І. Франка, 2003. 444 с.
32. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sanatorii.in.ua/ru/kievskaja-oblast/>

33. [Электронный ресурс]. 26– Режим доступа:
https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/67470_baryshevskiy-istoriko-kraevedcheskiy-muzeu.htm

34. [Электронный ресурс].24 – Режим доступа:
https://buvrd.gov.ua/vodni_riesursi

35. [Электронный ресурс].27 – Режим доступа:
<https://www.kmu.gov.ua/npas/6597245>

ДОДАТКИ

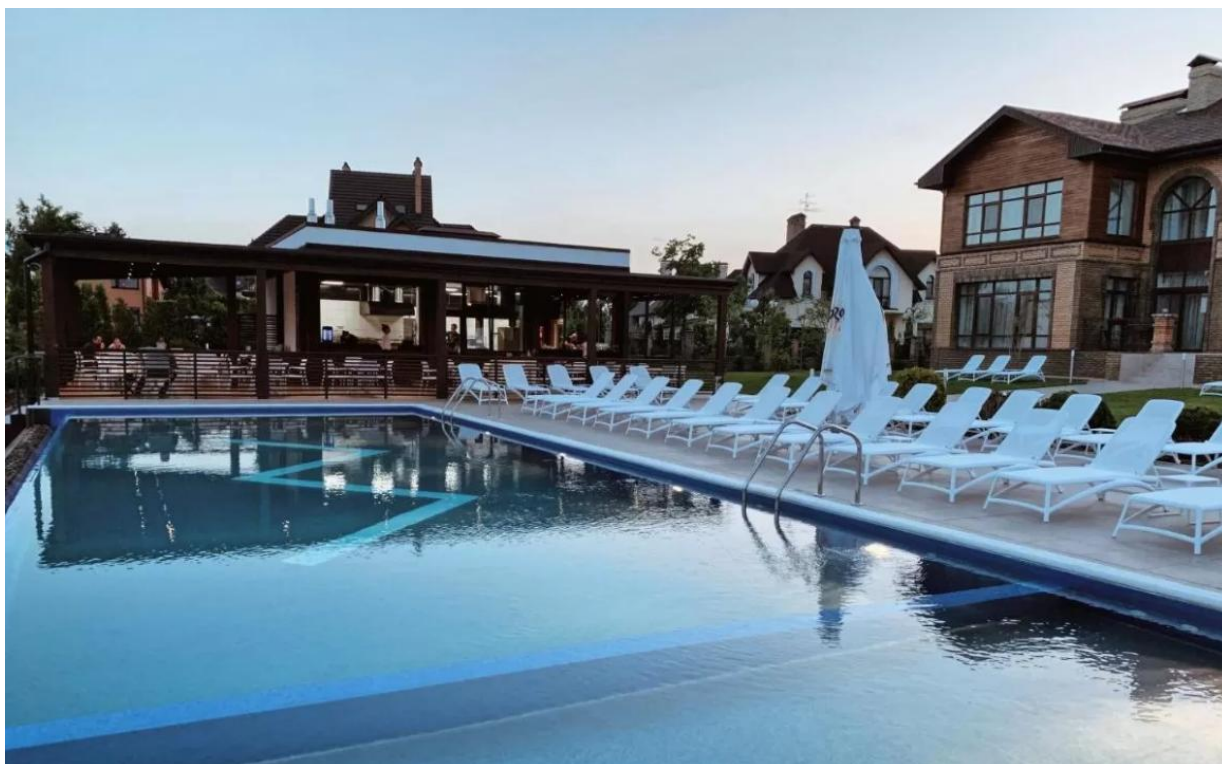
Серфіш клуб

Гранд Адмирал

Віш Фемелі Спейс

Платинум

